

Gheorghe Postolache, Vasile Bucațel, Ștefan Lazu,
Alexandru Teleuță, Aliona Miron

**ARIILE
NATURALE
PROTEJATE
DIN MOLDOVA**

VOLUMUL
4

Pajishti și monumente
de arhitectură peisajeră

CUPRINS

PREFĂTĂ (Gh. Postolache)	3
PAJIȘTI (Gh. Postolache)	4
PAJIȘTI DE STEPĂ (Gh. Postolache)	9
Pajiștea Bugeac (Gh. Postolache)	10
Pajiștea Ciumai (Gh. Postolache)	12
Pajiștea Vrănești (Gh. Postolache)	14
Pajiștea Andrișeuca-Nouă (Gh. Postolache)	16
Pajiștea Dezghingea (Gh. Postolache)	18
Pajiștea Moscovei (A. Miron, Gh. Titica, A. Pavliuc)	20
Pajiștea Câslîța-Prut (Gh. Titica)	22
Pajiștea Slobozia Mare (Gh. Titica)	24
PAJIȘTI DE LUNCĂ (Gh. Postolache)	26
Pajiștea Cubolta-Maramonovca (Gh. Postolache, A. Pavliuc)	30
Pajiștea Căinari-Ceapaevca (Gh. Postolache, Gh. Titica)	32
Pajiștea Antonești (Gh. Postolache)	34
Pajiștea Cantemir (Gh. Postolache)	36
Pajiștea „Lebăda Albă” (Gh. Postolache, Al. Teleuță)	38
Mlaștina Togai (Gh. Postolache)	40
Pajiștea Lozova (N. Jardan)	42
Pajiștea Buda (Gh. Postolache)	44
Pajiștea Baraboi (Gh. Postolache, Gh. Titica)	46
Pajiștea Dumbrăvița 1 (A. Miron, V. Covali)	48
Pajiștea Dumbrăvița 2 (A. Miron, Gh. Titica)	50
Pajiștea Bursuceni 1 (A. Miron, V. Covali)	51
Pajiștea Bursuceni 2 (A. Miron, Gh. Titica)	52
Pajiștea Cornova (Șt. Lazu)	54
Pajiștea Gura-Oituz (Șt. Lazu)	55
Pajiștea Leova (Gh. Postolache)	56
Pajiștea Zgărdești (A. Miron, V. Covali)	58
Pajiștea Drăgănești (Șt. Lazu)	60
Pajiștea Bănești (A. Miron, V. Covali)	61
Pajiștea Slobozia-Chișcăreni (A. Miron, Gh. Titica)	62
Pajiștea Verejeni 1 (A. Miron, Gh. Titica)	64
Pajiștea Verejeni 2 (A. Miron, V. Covali)	66
Pajiștea Condrătești (Șt. Lazu)	68
Pajiștea Hârcești (Șt. Lazu)	70

GRĂDINI BOTANICE ȘI MONUMENTE DE ARHITECTURĂ PEISAJERĂ (Al. Teleuță, V. Bucațel).....	71
GRĂDINI BOTANICE (Al. Teleuță, V. Bucațel).....	72
Grădina Botanică a Academiei de Științe a Moldovei (Al. Teleuță, V. Bucațel, Gh. Postolache).....	73
Grădina Botanică din Tiraspol (V. Bucațel).....	81
Grădina Botanică a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală (Gh. Postolache).....	85
MONUMENTE DE ARHITECTURĂ PEISAJERĂ (V. Bucațel).....	87
Parcul Dendrologic din Chișinău (I. Uzun, V. Bucațel).....	88
Parcul „Valea Morilor” (V. Bucațel).....	95
Parcul Țaul (V. Bucațel).....	97
Parcul Milești (V. Bucațel).....	100
Parcul Ivancea (V. Bucațel).....	102
Parcul Pavlovca (V. Bucațel).....	104
Parcul Mândac (V. Bucațel).....	106
Parcul „Poienița însorită” (V. Bucațel).....	108
Parcul Rediu Mare (V. Bucațel).....	110
Parcul Stolniceni (V. Bucațel).....	112
Parcul Bălăbănești (V. Bucațel).....	114
Parcul Brânzeni (V. Bucațel).....	115
Parcul Cubolta (V. Bucațel).....	116
Parcul Cuhureștii de Sus (V. Bucațel).....	117
Parcul Hârbovăț (V. Bucațel).....	118
Parcul Hincăuți (V. Bucațel).....	119
Parcul Leuntea (V. Bucațel).....	120
Parcul Miclești (V. Bucațel).....	121
Parcul Temeleuți (V. Bucațel).....	122
Aleile de larice și tei „Rassvet” (V. Bucațel).....	123
Aleea de tei „Pavlovca–Larga” (V. Bucațel).....	124
ZONE UMEDE ȘI ALTE ARII NATURALE PROTEJATE (Gh. Postolache).....	125
ZONE UMEDE (Gh. Postolache).....	126
Zona umedă „Lacurile Prutului de Jos” (Gh. Postolache).....	127
Zona umedă „Nistrul Inferior” (Gh. Postolache).....	135
Zona umedă „Prutul de Mijloc” (Gh. Postolache).....	140
Zona umedă „Tamarix–Vâlcele” (Gh. Postolache, A. Miron)	147
Zona umedă „Ghidighici–Strășeni” (Gh. Postolache).....	151
ALTE ARII NATURALE PROTEJATE (Gh. Postolache).....	156
Landşaftul „Suta de movile” (Gh. Postolache).....	158
Sistemul de perdele forestiere de protecție Bălti (Gh. Postolache).....	160
Sistemul de perdele forestiere de protecție Tvardița (Gh. Postolache).....	162
Grădina Zoologică din Chișinău (Al. Hanțăuțuc).....	164
CONCLUZII (Gh. Postolache).....	172
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	173
SUMMARY.....	175
PE3IOME.....	176

PAJIȘTI

Pajiștile reprezintă terenuri pe care crește iarba, folosite pentru păsunatul animalelor erbivore sau ca nutreț. Până la apariția omului în interfluviul Nistru-Prut, suprafața pajиștilor era cu mult mai mare decât a pădurilor. Acest lucru ne demonstrează și datele privind solurile Moldovei. Pe parcursul istoriei, multe suprafețe cu pajиști au fost arate și folosite ca terenuri agricole. Conform cadastrului funciar (1 ianuarie 2015), suprafața totală a pajиștilor din Republica Moldova este de 348,61 mii ha, ceea ce constituie 14,3% din teritoriul țării.

Pajiștile s-au format în diferite condiții naturale: în locuri mlașinoase, revene și uscate, pe soluri saline și nesărăturate, în condiții cu diferite perioade de inundație și în cele neinundabile. Suprafețe cu pajиști s-au păstrat pe versanții de mari înclinații, în locurile unde solurile sunt erodate și nefolosite în agricultură. Anumite suprafețe cu pajиști s-au menținut în stare bună în luncile râurilor, pe locurile cu umiditate excesivă, pe cele cu soluri sărăturoase, care la fel nu pot fi utilizate în agricultură. Multe pajиști au degradat în urma lucrărilor de desecare.

În general, după condițiiile naturale în care se formează pajиștile, se deosebesc *pajiști de stepă*, ce au apărut pe platouri și pe versanți, și *pajiști de luncă*, ce s-au constituit în luncile inundabile din văile râurilor.

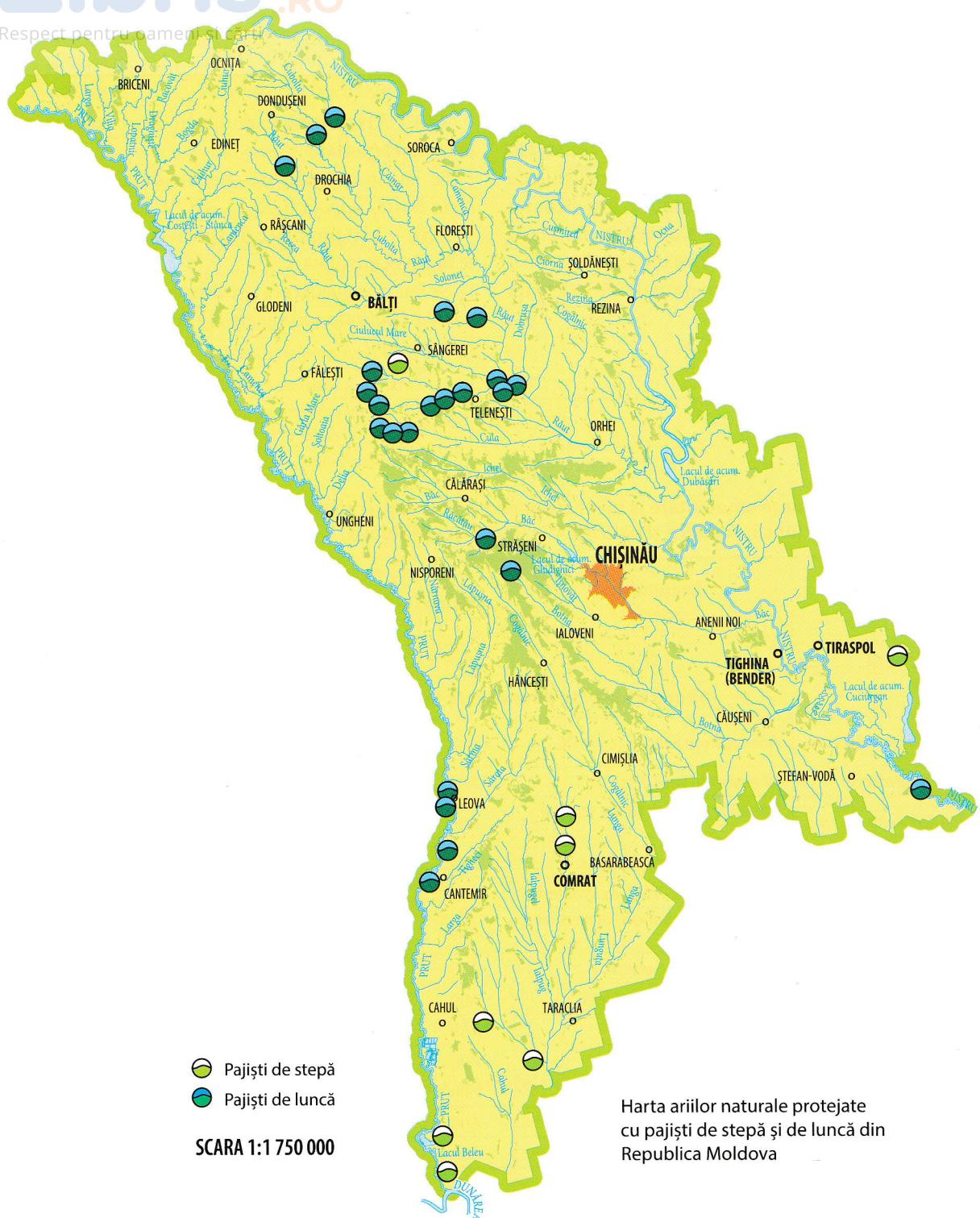
După modul de gestionare a pajиștilor, se deosebesc fânețe, păsuni și mlaștini. În ce privește folosirea pajиștilor, din cele 348,61 mii ha de pajиști din Republica Moldova, 346,40 mii ha sunt utilizate ca păsuni și 2,21 mii ha ca fânețe. Suprafața locurilor înmlăștinite este de 19,33 mii ha. În ultimele două decenii multe suprafețe ocupate de culturi agricole au fost abandonate și s-au transformat în pârloage. În prezent, ele se întind pe 42 mii ha. Agricultura intensivă și păsunatul irațional au dus la degradarea multor pajиști. În special a degradat biodiversitatea

și a scăzut productivitatea. Acest tip de management care a fost folosit în ultimele decenii necesită să schimbe cu cel ce ar stabiliza productivitatea pajиștilor și ar proteja biodiversitatea. Este cunoscut faptul că pajиștile gestionate prin management optimizat îndeplinește mai multe funcții. Pe lângă acea de protejare a biodiversității, sunt de asemenea furnizoare a bunurilor și serviciilor publice, favorizează crearea unui mediu înconjurător sănătos și stabil. Pajiștile reduc sau previn eroziunea solului, mai ales în zonele instabile din punct de vedere geologic, adună și purifică apa de ploaie. Pajiștile permanente depozitează carbon, iar cele bogate în floră spontană generează venituri pentru industria turismului, oferind spațiu perfect pentru drumeți etc.

Diversitatea speciilor de plante spontane din pajиști constituie o sursă foarte valoroasă pentru hrana animalelor. Plantele oferă habitate prețioase pentru insecte și alte nevertebrate, pentru păsări și mamifere. Multe dintre aceste specii de animale sunt utile la prevenirea apariției dăunătorilor agricoli. Deoarece biodiversitatea locurilor respective este o resursă naturală foarte importantă, conservarea pajиștilor reprezintă o prioritate și pentru agricultură.

Viitorul pajиștilor din Republica Moldova necesită schimbări radicale în perfectarea managementului, lucrări de planificare strategică în vederea evitării presiunilor economice negative și a sublinierii importanței acestora pentru biodiversitate. Deși pajиștile nu au fost menținute pentru frumusețea și protecția florei spontane sau pentru protejarea biodiversității, totuși natura a conservat multe specii de plante valoroase.

Cercetările recente în pajиștile din Republica Moldova confirmă faptul că deși s-a practicat managementul irațional în decursul mai multor decenii, totuși s-au mai păstrat mici suprafețe cu floră spontană și faună sălbatnică de importanță deosebită. Unele dintre aceste

Harta ariilor naturale protejate
cu pajiști de stepă și de luncă din
Republica Moldova

suprafețe valoroase au fost propuse de a fi instituite ca arii naturale protejate de stat.

În acest volum sunt descrise 8 ANP selectate din stepă și 24 din luncile râurilor, care includ spații cu elemente naturale reprezentative și rare, desemnate și reglementate pentru conservarea *in situ* a elementelor valoroase. Pentru aprecierea stării actuale a conservării *in situ* a speciilor de plante în ANP din pajiștile de stepă și din lunci ale Republicii Moldova, am elaborat *Lista națională pentru speciile de plante amenințate la nivel global, european și național*, recomandate pentru conservare în documente internaționale de referință (tab. 1):

- *Lista Roșie Globală (GRL) – IUCN;*
- *Lista Roșie Europeană (ERL);*
- *Directiva Habitare (HD);*
- *Convenția de la Berna (BC);*

- *Cartea Roșie a Republicii Moldova (CRRM; peste tot va fi menționată ediția din 2015).*

Au fost delimitate 3 categorii de taxoni ai celor mai amenințate specii de plante la nivel european și național:

A(i) – ARII POPULATE DE SPECII DE PLANTE AMENINȚATE LA NIVEL GLOBAL

Se iau în considerare speciile de plante incluse în *Lista Roșie Globală (GRL) – IUCN*.

A(ii) – ARII POPULATE DE SPECII DE PLANTE AMENINȚATE LA NIVEL EUROPEAN

Se iau în considerare speciile de plante incluse în *Directivea Habitare – Anexele IIb & IVb, Convenția de la Berna-App I*.

Tabelul 1. Speciile de plante amenințate la nivel european și național, conservate *in situ* în ariile naturale protejate de stepă, de luncă, acvatice și palustre din Republica Moldova

Nr. crt.	Familia	Denumirea speciei	Categoria	Stepe	Lunci	Acvatice și palustre	Documente internaționale și naționale
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Specii de plante amenințate la nivel european							
1.	Campanulaceae	<i>Adenophora liliifolia</i> (L.) A.DC.	A(ii)	+	—	—	HD
2.	Droseraceae	<i>Aldrovanda vesiculosa</i> L.	A(ii)	—	—	+	HD, BC
3.	Apiaceae	<i>Angelica palustris</i> (Bess. ex Szaf.) Hoffm.	A(ii)	—	+	—	HD, BC
4.	Asteraceae	<i>Carlina opopordifolia</i> Bess.	A(ii)	+	—	—	BC
5.	Cyperaceae	<i>Carex secalina</i> Willd. ex Wahlenb.	A(ii)	—	+	—	BC
6.	Melanthiaceae	<i>Colchicum arenarium</i> Waldst. et Kit.	A(ii)	+	—	—	BC
7.	Brassicaceae	<i>Crambe tataria</i> Sebeok	A(ii)	+	—	—	HD
8.	Boraginaceae	<i>Echium russicum</i> J.F. Gmel.	A(ii)	+	—	—	HD
9.	Alismataceae	<i>Luronium natans</i> L.	A(ii)	—	—	+	HD, BC
10.	Marsileaceae	<i>Marsilea quadrifolia</i> L.	A(ii)	—	—	+	HD, BC
11.	Ranunculaceae	<i>Pulsatilla grandis</i> Wend.	A(ii)	+	—	—	BC
12.	Ranunculaceae	<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill.	A(ii)	+	—	—	HD, BC
13.	Salviniaceae	<i>Salvinia natans</i> (L.) All.	A(ii)	—	—	+	BC
14.	Brasicaceae	<i>Schivereckia podolica</i> (Bess.) Andrž. ex DC.	A(ii)	+	—	—	BC
15.	Trapaceae	<i>Trapa natans</i> L.	A(ii)	—	—	+	BC
16.	Zosteraceae	<i>Zostera marina</i> L.	A(ii)	—	—	+	BC

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Specii de plante critic periclitate amenințate la nivel național							
1.	Asteraceae	<i>Achillea ochroleuca</i> Ehrh.	A(iii)	+	—	—	CRRM
2.	Alliaceae	<i>Allium guttatum</i> Stev.	A(iii)	+	—	—	CRRM
3.	Fabaceae	<i>Astragalus pubiflorus</i> DC.	A(iii)	+	—	—	CRRM
4.	Caryophyllaceae	<i>Bufoonia parviflora</i> Griseb.	A(iii)	+	—	—	CRRM
5.	Asteraceae	<i>Centaurea salonitana</i> Vis.	A(iii)	+	—	—	CRRM
6.	Convolvulaceae	<i>Convolvulus cantabrica</i> L.	A(iii)	+	—	—	CRRM
7.	Orchidaceae	<i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F. Hunt et Summerh.	A(iii)	—	+	—	CRRM
8.	Caryophyllaceae	<i>Dianthus pallidiflorus</i> Ser.	A(iii)	+	—	—	CRRM
9.	Caryophyllaceae	<i>Dianthus polymorphus</i> Bieb.	A(iii)	+	—	—	CRRM
10.	Orchidaceae	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	A(iii)	—	+	—	CRRM
11.	Caryophyllaceae	<i>Eremogone biebersteinii</i> (Schlecht.) Holub	A(iii)	+	—	—	CRRM
12.	Caryophyllaceae	<i>Eremogone cephalotes</i> (Bieb.) Fenzl	A(iii)	+	—	—	CRRM
13.	Caryophyllaceae	<i>Eremogone rigida</i> (Bieb.) Fenzl	A(iii)	+	—	—	CRRM
14.	Cyperaceae	<i>Eriophorum latifolium</i> Hoppe	A(iii)	—	+	—	CRRM
15.	Hypericaceae	<i>Hypericum tetrapterum</i> Fries	A(iii)	+	—	—	CRRM
16.	Cyperaceae	<i>Mariscus hamulosus</i> (Bieb.) Hooper	A(iii)	—	+	+	CRRM
17.	Caryophyllaceae	<i>Minuartia glomerata</i> (Bieb.) Deaen	A(iii)	+	—	—	CRRM
18.	Scrophulariaceae	<i>Pedicularis kaufmannii</i> Pinzg.	A(iii)	+	—	—	CRRM
19.	Plantaginaceae	<i>Plantago schwarzenbergiana</i> Schur	A(iii)	+	—	—	CRRM
20.	Ranunculaceae	<i>Ranunculus lingua</i> L.	A(iii)	—	—	+	CRRM
21.	Saxifragaceae	<i>Saxifraga tridactylites</i> L.	A(iii)	+	—	—	CRRM
22.	Cyperaceae	<i>Scirpus supinus</i> L.	A(iii)	—	—	+	CRRM
23.	Asteraceae	<i>Scorzoneroides austriaca</i> Willd.	A(iii)	—	+	—	CRRM
24.	Asteraceae	<i>Serratula bulgarica</i> Acht. et Stoj.	A(iii)	—	+	—	CRRM
25.	Amaryllidaceae	<i>Sternbergia colchiciflora</i> Waldst. et Kit.	A(iii)	+	—	—	CRRM
26.	Hydrocharitaceae	<i>Stratiotes aloides</i> L.	A(iii)	—	—	+	CRRM
27.	Valerianaceae	<i>Valeriana tuberosa</i> L.	A(iii)	+	—	—	CRRM
28.	Asclepidiaceae	<i>Vincetoxicum fuscum</i> (Hornem.) Reichenb. fil.	A(iii)	+	—	—	CRRM

Specii de plante periclitate și vulnerabile amenințate la nivel național

1.	Ranunculaceae	<i>Adonis volgensis</i> Stev.	A(iv)	+	—	—	CRRM
2.	Alliaceae	<i>Allium inaequale</i> Janka	A(iv)	+	—	—	CRRM
3.	Fabaceae	<i>Astragalus pastellianus</i> Pollini	A(iv)	+	—	—	CRRM
4.	Hyacinthaceae	<i>Bellevallia sarmatica</i> (Georgi) Woronow	A(iv)	+	—	—	CRRM
5.	Ranunculaceae	<i>Caltha palustris</i> L.	A(iv)	—	+	—	CRRM
6.	Cyperaceae	<i>Carex paniculata</i> L.	A(iv)	—	+	—	CRRM
7.	Melanthiaceae	<i>Colchicum arenarium</i> Waldst. et Kit.	A(iv)	+	—	—	CRRM

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
8.	Convolvulaceae	<i>Convolvulus lineatus</i> L.	A(iv)	+	—	—	CRRM
9.	Cyperaceae	<i>Cyperus glaber</i> L.	A(iv)	—	+	—	CRRM
10.	Cyperaceae	<i>Cyperus glomeratus</i> L.	A(iv)	—	+	—	CRRM
11.	Ephedraceae	<i>Ephedra distachya</i> L.	A(iv)	+	—	—	CRRM
12.	Liliaceae	<i>Gagea ucrainica</i> Klok.	A(iv)	+	—	—	CRRM
13.	Fabaceae	<i>Genista tetragona</i> Bess.	A(iv)	+	—	—	CRRM
14.	Cariophyllaceae	<i>Gypsophila pallasii</i> Iconn.	A(iv)	+	—	—	CRRM
15.	Poaceae	<i>Koeleria moldavica</i> M. Alexeenko	A(iv)	+	—	—	CRRM
16.	Linaceae	<i>Linum linearifolium</i> Jávorka	A(iv)	+	—	—	CRRM
17.	Lamiaceae	<i>Nepeta parviflora</i> Bieb.	A(iv)	+	—	—	CRRM
18.	Nymphaeace	<i>Nymphaea alba</i> L.	A(iv)	—	—	+	CRRM
19.	Hyacinthaceae	<i>Ornithogalum amphibolum</i> Zahar.	A(iv)	+	—	—	CRRM
20.	Hyacinthaceae	<i>Ornithogalum oreoides</i> Zahar.	A(iv)	+	—	—	CRRM
21.	Apiaceae	<i>Pimpinella titanophila</i> Woronow	A(iv)	+	—	—	CRRM
22.	Cyperaceae	<i>Scirpus triquetus</i> L.	A(iv)	—	+	—	CRRM
23.	Asteraceae	<i>Scorzonera mollis</i> Bieb.	A(iv)	+	—	—	CRRM
24.	Apiaceae	<i>Seseli peucedanifolium</i> Bess.	A(iv)	+	—	—	CRRM
25.	Poaceae	<i>Sesleria heufleriana</i> Schur	A(iv)	+	—	—	CRRM
26.	Poaceae	<i>Stipa dasypylla</i> (Lindem.) Trautv.	A(iv)	+	—	—	CRRM
27.	Poaceae	<i>Stipa tirsa</i> Stev.	A(iv)	+	—	—	CRRM
28.	Thelypteridaceae	<i>Thelypteris palustris</i> Schott	A(iv)	—	+	—	CRRM

A(iii) – ARII POPULATE DE SPECII DE PLANTE CRITIC PE RICILITATE AMENINȚATE LA NIVEL NAȚIONAL

Se iau în considerare speciile de plante incluse în *Cartea Roșie a Republicii Moldova* cu statut de critic pericolitate, care nu se regăsesc în categoria A(ii).

A(iv) – ARII POPULATE DE SPECII DE PLANTE PERICOLITATE ȘI VULNERABILE AMENINȚATE LA NIVEL NAȚIONAL

Se iau în considerare speciile de plante incluse în *Cartea Roșie a Republicii Moldova* cu statut de pericolitate și vulnerabile, care nu se regăsesc în categoriile A(ii) și A(iii).

După componența și structura comunităților de plante, au fost delimitate 6 ANP (zonale) cu pajiști de stepă propriu-zise și 2 ANP (azonale) cu pajiști atribuite la categoria de stepe subdeșertice. Din cele 24 ANP (azonale) din luncile râurilor, 6 arii includ pajiști palustre, 10 – pajiști propriu-zise și 8 – pajiști halofile. În cadrul fiecărei categorii, ariile protejate au fost aranjate după valoare. Toate conțin informația despre componență floristică, speciile de plante reprezentative și rare, de asemenea despre cele protejate la nivel euro-

pean și național, incluse în *Lista plantelor rare protejate de stat* și despre cele incluse în *Cartea Roșie a Republicii Moldova*. Sunt prezentate asociațiile vegetale din fiecare arie naturală protejată.

Valoarea conservativă a ANP a fost apreciată folosind următorii indici: *redusă* (care nu necesită măsuri speciale de conservare), *moderată* (care solicită observații periodice), *mare* (care cere o atenție deosebită și măsuri de protecție), *foarte mare* (care impune monitorizarea permanentă și măsuri speciale de protecție). La fel, s-au propus recomandări privitor la acțiunile de optimizare a conservării diversității plantelor.

*Gheorghe Postolache,
dr. hab. în biol., prof. cercet.*

PAJIȘTI DE STEPĂ

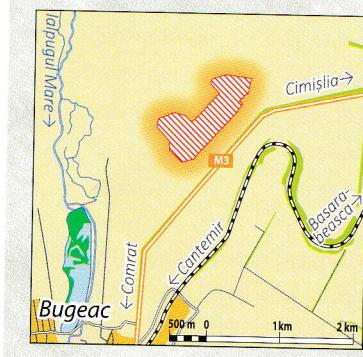
Stepele ocupă teritoriile mai joase decât pădurile. Pentru clima stepelor este caracteristică evaporarea intensivă apei ce depășește cantitatea precipitațiilor atmosferice, creând în timpul verii un deficit de apă. În stepă predomină solurile de tip cernoziom. În trecut, pajiștile de stepă erau larg răspândite în Stepa Bălțiului și Stepa Bugeacului. În antropogen pe teritoriul Moldovei, stepele dominau asupra altor tipuri de vegetație. Actualmente, formațiunile cu vegetație de stepă înțelenită s-au păstrat pe suprafețe mici. Sectoare cu vegetație de stepă se întâlnesc pe versanți abrupti, uneori pe locuri cu alunecări de teren. Aici, de cele mai multe ori, comunitățile de plante sunt degradate din cauza păsunatului excesiv.

Pajiștile de stepă se caracterizează prin dominarea plantelor xerofite, de regulă înțelenite, ierboase perene, mai mult poacee. Majoritatea sunt ierburi cu frunze înguste de înțelenire deasă. În funcție de relief, pe platouri și în partea superioară a versanților mai des se întâlnesc: păiușul (*Festuca valesiaca*), negara (*Stipa lessingiana*), negara-frumoasă (*S. pulcherrima*), pănușita (*S. capillata*). În locurile mai joase se întâlnesc poaceele cu rizomi: firuța (*Poa angustifolia*), pirlul-tărător (*Elytrigia repens*), obsiga-nearistată (*Bromopsis inermis*). Pe versanți abrupti, cu precădere pe cei cu expoziție sudică, se află comunitățile de plante dominate de bărboasă (*Bothriochloa ischaemum*). În condițiile de climă mai aridă din extremul sud al Moldovei crește participarea semiarbustilor: pelinul (*Artemisia austriaca*), 2 specii de cimbrisor (*Thymus marschallianus*, *T. moldavicus*), buruiana-de-friguri (*Teucrium polium*). În afara de poacee, stepele sunt bogate și în alte plante: laptele-câinelui (*Euphorbia stepposa*), diferite specii de salvie (*Salvia nemorosa*, *S. nutans*, *S. austriaca*), jaleșul (*Stachys recta*), scorogoiul (*Phlomis pungens*), solovârfița (*Phlomis tuberosa*), scrântitoarea (*Potentilla argentea*). În pajiștile de ste-

pă au fost evidențiate câteva specii de arbuzi: migdalul-pitic (*Amygdalus nana*), tăvăluga (*Spirea crenata*), caraganele (*Caragana frutex*, *C. mollis*), porumbarul (*Prunus spinosa*), săngerul (*Swida sanguinea*) și specii de subarbuzi: iarba-vântoasă (*Kochia prostrata*), jugărei (*Teucrium chamaedrys*, *T. polium*).

Mentionăm efectuarea multor cercetări în acest domeniu. Traian Săvulescu (1927) a indicat 929 de specii pentru Stepa Bălțiului și Stepa Bugeacului. Gh. Postolache (1994; 1995) semnalează prezența a cca 800 de specii de plante vasculare pentru pajiștile de stepă. G. Șabanova, T. Izverschi, V. Ghendov (2014) desemnează 700 de specii de plante vasculare pentru pajiștile din Stepa Bugeacului. În componența pajiștilor de stepă s-au evidențiat 65 de specii de plante rare, dintre care 44 de specii (*Rindera umbellata*, *Crambe tataria*, *Eremogone cephalotes*, *E. rigida*, *Pedicularis kaufmannii*, *Gypsophila glomerata*, *Convolvulus cantabrica*, *Allium inaequale*, *Astragalus dasyanthus*, *A. pubiflorus*, *Pulsatilla grandis*, *Sternbergia colchiciflora*, *Bellevalia sarmatica*, *Ornithogalum amphibolum*, *O. oreoides*, *Colchicum fominii*, *Ephedra distachya* etc.) au fost incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Nouă specii de plante rare sunt cuprinse în Lista plantelor amenințate la nivel european (v. tab. 1, p. 6).

Comunitățile de plante din pajiștile de stepă au fost atribuite la 7 asociații: as. *Festuco valesiacae-Stipetum capillatae* Sillinger 1930; as. *Taraxaco serotinae-Festucetum valesiacae* (Burduja et al. 1956; Răvăruț et al. 1956) Sârbu, Coldea et Chifu 1999; as. *Agrostio-Festucetum valesiacae* Borisavljević et al. 1955; as. *Poa angustifoliae-Festucetum valesiacae* Zinocker in Mucina et Kolbek 1993; as. *Bothriochloetum ischaemi* (Krist 1937) Pop 1977; as. *Stipetum lessingianae* Soó 1948; as. *Galio octonarii-Stipetum tirsae* (Ciocârlan 1969) Popescu et Sanda 1992.

Localitatea: La nord-est de s. Bugeac (rn. Comrat).

Amplasarea: Ocupă versanții cu expoziție sud-vestică, întrețălați de câteva râvne îndreptate spre afluentul r. Ialpug. Înclinarea versanților – 2–15°.

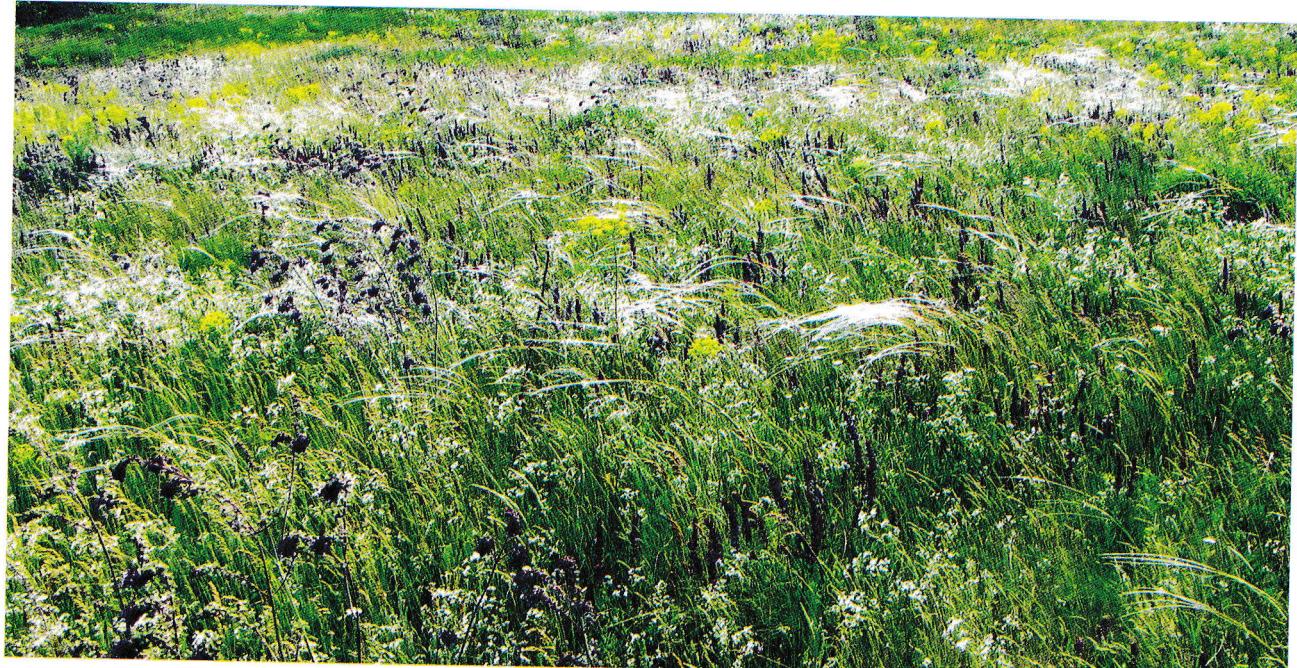
Coordonatele: Latitudinea N – 46° 22' 39"; Longitudinea E – 28° 40' 43"; Altitudinea – 109 m.

Suprafața: 158 ha.

Deținătorul funciar: Primăria or. Comrat.

Descrierea sitului. Partea superioară a versanților din afara ariei protejate este ocupată de plantații de viță-de-vie, iar în văi sunt suprafete ocupate de culturi prășitoare. Pajiștea este dominată de ierburi mărunte și dese: *Festuca valesiaca*, *Stipa lessingiana* și *S. capillata*. Include multe specii caracteristice pajiștilor din stepele din partea centrală a Europei. Există multe specii de stepă continentală: *Euphorbia stepposa*, *Phlomis pungens*, *Centaurea trinervia*, *Salvia nutans*, *Kochia prostrata*, *Thymus marschallianus*, *Teucrium polium*.

Flora pajiștii include peste 273 de specii de plante vasculare, atribuite la 152 de genuri și 40 de familii. Majoritatea sunt plante perene. Speciile anuale constituie 8,8%, cele bienale – 4,8%. Au fost evidențiate 8 specii de arbuști: migdalul-pitic (*Amygdalus nana*), tăvăluga (*Spiraea crenata*), caragana (*Caragana frutex*, *C. mollis*), porumbarul (*Prunus spinosa*), săngerul (*Swida sanguinea*, *S. australis*) și 4 specii de subarbusti: iarba-vântoasă (*Kochia prostrata*), jugărul (*Teucrium chamaedrys*, *T. polium*), cimburelul (*Thymus marschallianus*).

Vedere a unui sector din Pajiștea Bugeac

Brândușă (*Colchicum arenarium* Waldst. et Kit.)Odolean (*Crambe tataria* Sebeók)

În componența pajiștii au fost evidențiate 42 de specii de plante rare, dintre care 18 specii (*Achillea ochroleuca*, *Adonis volgensis*, *Allium inaequale*, *Asstragalus pubiflorus*, *A. dasyanthus*, *Bellevalia sarmatica*, *Colchicum arenarium*, *Crambe tataria*, *Dianthus pallidiflorus*, *Ephedra distachya*, *Eremogone cephalotes*, *E. rigida*, *Gypsophila pallasii*, *Nepeta parviflora*, *Ornithogalum amphibolum*, *O. oreoides*, *Stipa dasypylla*, *Valeriana tuberosa*) sunt incluse în *Cartea Roșie a Republicii Moldova*.

Comunitățile de plante din pajiștea respectivă au fost atribuite la clasa *Festuco-Brometea* Br.-Bl. et R.Tx. in Br.-Bl. 1949, care include pajiști xerofile și mezofile. Clasa cuprinde comunități ce aparțin ordinului *Festucetalia valesiacae* Br.-Bl. et R.Tx. 1943, care, la rândul său, include 5 asociații: as. *Festuco valesiacae-Stipetum capillatae* Sillinger 1930; as. *Taraxaco serotinae-Festucetum valesiacae* (Burduja et al. 1956; Răvărău et al. 1956) Sârbu, Coldea et Chifu 1999; as. *Agrostio-Festucetum valesiacae* Borisavljević et al. 1955; as. *Poo angustifoliae-Festucetum valesiacae* Zinöcker in Mucina et Kolbek 1993; as. *Bothriochloetum ischaemi* (Krist 1937) Pop 1977, atribuite la alianța *Festucion valesiacae* Klika 1931 și 3 asociații: as. *Stipetum lessingianae* Soó 1948; as. *Galio octonarii-Stipetum tirsae* (Ciocârlan 1969) Popescu et Sanda 1992 și as. *Agropyro pectinati-Stipetum capillatae* Burduja et al. 1956, atribuite la alianța *Stipion lessingianae* Soó 1947.

Speciile amenințate. *Colchicum arenarium* – taxon foarte rar și amenințat.

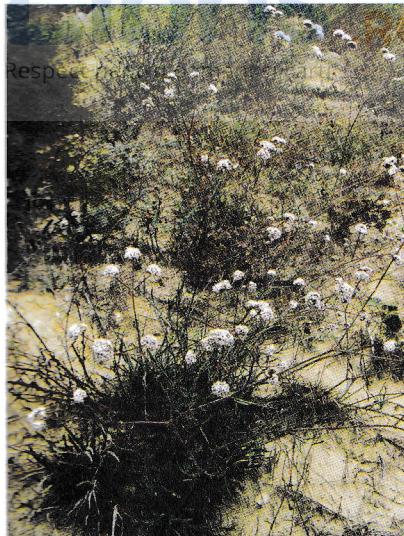
Habitatele amenințate. Pajiștile pontice de *Stipa lessingiana*, *S. pulcherrima*, *S. ioannis* și cele ponto-balcanice de *Bothriochloa ischaemum* și *Festuca valesiaca* ar putea fi amenințate de speciile invazive și de cultură care sunt în apropiere de aria protejată.

Utilizarea terenului. Această arie protejată se află în proprietatea statului și este destinată conservării naturii și cercetărilor științifice.

Valoarea conservativă. În *Lista plantelor rare protejate de stat* au fost incluse 42 de specii de plante rare din Pajiștea Bugeac, dintre care 19 specii sunt cuprinse în *Cartea Roșie a Republicii Moldova*. Pe această pajiște cresc numeroase specii de plante folositoare, dintre care: medicinale – 89 de specii, etero-oleaginoase – 31, melifere – 57, tanante – 17, tinctoriale – 21, decorative – 40, alimentare – 23 și furajere – 90. A fost instituită cu scopul protecției florei și vegetației de stepă. Așadar, după valoarea conservativă, aria naturală este atribuită la categoria: Pajiști cu valoare conservativă foarte mare, deoarece conține populații de plante, animale, ecosisteme rare sau pericolite de importanță europeană.

Acțiuni în sprijinul conservării. Se află sub protecția statului din 8 ianuarie 1975. Suprafața este octrotită conform Legii... din 1998.

Recomandări. Precizarea hotarelor ariei protejate. Luarea măsurilor de ocrotire împotriva invaziei.

Gipsorită (*Gypsophila pallasii* Ikonn.)Brândușă (*Colchicum triphyllum* G. Kunze)Celnușă (*Ornithogalum oreoides* Zahar.)

Bellevalia sarmatica, *Chrysopogon ghryllus*, *Colchicum triphyllum*, *Eremogone rigida*, *Gagea ucrainica*, *Gypsophila pallasii*, *Ornithogalum amphibolum*, *O. oreoides*, *Scorzonera mollis*, *Sternbergia colchiciflora* [Постолаке, Истрати, 1991] sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova.

Comunitățile de plante din această pajiște au fost atribuite la 6 asociații: as. *Agrostio-Festucetum valesiacae* Borisavljević et al. 1955; as. *Poo angustifoliae-Festucetum valesiacae* Zinocker in Mucina et Kolbek 1993; as. *Bothriochloetum ischaemi* (Krist 1937) Pop 1977; as. *Stipetum lessingianae* Soó 1948; as. *Galio octonarii-Stipetum tirsae* (Ciocârlan 1969) Popescu et Sanda 1992 și as. *Agropyro pectinati-Stipetum capillatae* Burduja et al. 1956.

Speciile amenințate. *Colchicum triphyllum*, *Eremogone rigida*, *Sternbergia colchiciflora* – taxoni foarte rari și amenințați.

Habitatele amenințate. Principalele amenințări pentru pajiștile ponto-panonice de *Festuca valesica* și cele pontice de *Stipa lessingiana*, *S. pulcherrima* și *S. joannis* vin din partea plantațiilor de salcâm și a tufărișurilor care le încconjoară.

Utilizarea terenului. Această arie protejată se află în proprietatea statului și este destinată conservării naturii și cercetărilor științifice.

Valoarea conservativă. În *Lista plantelor rare protejate de stat* au fost incluse 46 de specii de plante vasculare din Pajiștea Ciului, dintre care 14 specii sunt cuprinse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Pe această pajiște cresc numeroase specii de plante folositoare, dintre care: medicinale – 89, etero-oleaginoase – 53, uleiioase – 21, tinctoriale – 33, tanante – 29, decorative – 19, alimentare – 43, furajere – 97 și melifere – 59. Așadar, după valoarea conservativă, aria naturală este atribuită la categoria: Pajiști cu valoare conservativă foarte mare, de-

oarece conține populații de plante, animale, ecosisteme rare sau periclitate de mare importanță.

Acțiuni în sprijinul conservării. Se află sub protecția statului din 8 ianuarie 1975. Suprafața este ocrotită conform Legii... din 1998.

Recomandări. În prezent, pe această pajiște au loc succesiuni rezervatogene de substituire a comunităților de plante ierboase cu cele de tufărișuri. Pentru a stabiliza pajiștile ierboase, sunt necesare: a) elaborarea măsurilor de stopare a extinderii comunităților de plante atribuite la as. *Pruno spinosae-Crataegetum* Hueck 1931 și la as. *Rubetum idaei* Gams 1927; b) demarcarea hotarelor ariei protejate.